

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright
31. 05. 2012.

Peter Gelderloos

Razlika između anarhije i akademizma

Peter Gelderloos
Razlika između anarhije i akademizma

<http://www.ispodplocnika.net/tekstovi/razlika-izmedju-anarhije-i-akademizma>

<http://anarhisticka-biblioteka.net>

Nedavno sam imao priliku sudjelovati na međunarodnoj akademskoj konferenciji u Moskvi, „Hijerarhija i moć u povijesti civilizacija“, organiziranoj od strane Ruske akademije znanosti. Prisustvovao sam diskusijama koje su tematizirale izgradnju alternativa hijerarhijskom modelu organiziranja i trenutnu državnu represiju prema socijalno angažiranim pokretima. Smatram to interesantnim s obzirom da sam odustao od studiranja (nisam završio čak ni tri semestra). Uglavnom ne volim sveučilištarce i vjerujem da je akademska zajednica jedna od institucija moći koju treba dokinuti.

Od preko stotine sudionika mislim da sam bio jedan od dvojice bez doktorata ili magisterija (a ta druga sirovina je bila na istim diskusijama kao i ja) i jedini bez ikakve sveučilišne diplome. Bilo bi zabavno i vrijedno truda da sam se prokrijumčario na konferenciju – uostalom, sveučilišne diplome je lagano krivotvoriti pa tako „radikalni“ koji žele postati učitelji ne trebaju trošiti pet godina svog života za prave papire. Ali, ovog sam puta bio pozvan od strane organizatora diskusija, također kritičnih prema akademizmu i željnih diskusije bez velikoga teoretskog odmaka od aktualnosti socijalnih pokreta i represije nad njima.

Da sam antropolog, mogao bih napisati lijepu etnologiju tog čudnog plemena akademika. Ali iz moje avangardne perspektive anarhiste mogu reći još više. Bilo bi poprilično lagano samo dogmatično istaknuti da je akademija jedna od vladajućih institucija, te stoga naš neprijatelj i stati na tome. To bi također zakrilo kompliciranije i korisnije činjenice. Sveučilišta su također bila žarišta (ili da kažem „locusi“) pobuna i socijalnih pokreta. Moji ruski prijatelji napomenuli su mi da se anarhistički pokret u Rusiji uvelike rehabilitirao na Odsjeku za povijest osamdesetih godina, a njegovo zadnje uporište među širokim masama bijaše muzej u Kropotkinovoj kući, zatvoren 1931. U pauzama ustanaka, sveučilišta međusobno razmjenjuju besplatnu hranu, logistiku, financije, medije (npr. prezentacije studentskim organizacijama), prostore i zaposlenike. Veze među sveučilištima mogu ublažiti državnu represiju i dodijeliti legitimitet onim pobunjenicima koji se prerusavaju, makar privremeno, u disidente.

Nije slučajnost tako lagano muljanje i manipuliranje resursima na sveučilištima. Sveučilište bi trebalo biti poprilično oslobođen prostor unutar okvira dominacije. Osobno znam nekoliko sveučilištaraca koji su

iskreni antiautoritarci i mnogo su me naučili. Poznajem i ljude koji su zadržali anarhisti te su također zaposleni na sveučilištu. Ne mogu se sjetiti ni jedne druge elitne institucije s toliko dobrih ljudi koji ne zaboravljaju (već ih prije direktno upućuju) socijalna pitanja na svojem poslu.

Ali kada se anarhija i akademizam isprepliću uvijek se zapitam: „Da li su ovi ljudi anarhistički akademici ili akademski anarhisti?“ Howard Ehrlich, Noam Chomsky, Michael Albert, David Graeber, bell hooks (nije anarhistkinja, ali je teoretski važna mnogima) i Petar Kropotkin rekli su ili učinili stvari koje smatram vrlo naivnima i štetnima na način koji direktno reflektira njihov privilegirani odnos s autoritetom kao članovima/icama elitnih institucija. Ali tko može zanijekati njihov doprinos pokretu? Doduše, anarhisti mogu zanijekati sve, ali većina nas pronalazi nešto vrijedno u radovima barem nekih navedenih učenjaka i bez njih bi pokret imao samo ljude koji istražuju na način Johna Zerzana (i mene, kad smo već kod toga). A istraživanja su područje gdje akademska zajednica može biti od velike koristi anarhistima. Satjeravaju nas u kut u pogledu istraživanja i kritičke debate.

Anarhisti su lijeni istraživati. Mnogi preferiraju religiju naspram istraživanja. Općeprihvaćena, i objektivno kriva, stajališta koja su od iznimne važnosti za anarhističku teoriju slobodno cirkuliraju pokretom. Neke osnovne pretpostavke primitivističke, veganske i povijesnomaterijalističke struje anarhizma bile bi davno odbačene da imamo kulturu ozbiljne analize i debate. Umjesto toga imamo kulturu referiranja na internet forumima.

Također mislim da smo mogli napredovati u vječitom promišljanju o prirodi formalne i neformalne moći i dosegu u kojoj svaka dopušta uspostavu ili propitivanje hijerarhije. Ali, avaj, u našim krugovima to je još uvijek svačija procjena.

U Moskvi sam saznao za Projekt rane države, mrežu znanstvenika koji istražuju pojavu i evoluciju države. Zašto anarhisti nisu upoznati s ovim istraživanjem? Zašto se ograničavamo na anarhističke krugove i literaturu u potrazi za novim informacijama i zašto ne pokušavamo više intervenirati i utjecati na akademske diskusije? Jedan poznanik mi je ispričao zanimljivu priču, vezanu za ova pitanja, o razgovoru koji je vodio sa deprimiranim klimatologom. Čovjek nije vidio izlaza iz katastrofe kao posljedice klimatskih promjena. Žalio je za nepostojanjem globalne

karaktera, koji iskorištavajući nove spoznaje o pojavi rane države, pružaju analize kako uspostaviti državnu kontrolu u „propalim“ ili „slabim“ državama, npr. Somaliji, gdje se američka i etiopijska vlada tuku s gusarima, plemenima i teroristima od kojih su mnogi organizirani upravo po horizontalnom principu.

Za koji od ovih različitih pristupa mislite da će biti financiran od strane vlade? Koji će biti revaluiran i proširen, i koji će pronaći svoje mjesto u razvojnim politikama i strategijama vlade? To je razlog zašto je prividna neovisnost sveučilišta toliko važna. Disidenti će razvaliti mašinu.

Ovakav ironičan zaključak možda ističe najvažniju razliku između akademizma i anarhista. Sveučilištarci sve stavljaju u okvire diskursa. Njihova fundamentalna mantra za neutralnošću glasi: samo želimo razgovarati o ovim stvarima, proučavati ih, a ne biti aktivni sudionici. Najaktivniji među njima davat će političke preporuke (namijenjene onima koji oblikuju politiku, tj. eliti) i zato njihova koncentracija na diskurs ističe lojalnu, tehničarsku pasivnost unutar sistema. Najapsurdnije je u svemu tome što se djela koja su vrlo jasno akcije označavaju kao dio „literature“.

S druge strane, anarhisti o stvarima govore u okvirima akcije. Čak je i govor, u svom čistom obliku, akcija jer mu je svrha stvaranje promjene. U našim najapsurdnijim trenucima, potpuno simbolične pobune nazivamo direktnim akcijama. Takvim komuniciranjem ističemo da smo u ratu sa sistemom i da stvarno želimo nešto poduzeti u vezi toga; radije se osnažujemo, nego da postajemo pasivni promatrači.

To je naša snaga i ono što baš nikada ne smijemo izgubiti, bez obzira na to kakve ulete u akademski svijet pojedini anarhisti poduzimali. Ovakav pristup, ovakav naglasak na akciji, ono je što one sveučilištarce koji se smatraju antiautoritarcima treba natjerati da prihvate.

biti čitki i jasni samom autoritetu, glavnom potrošaču svih akademskih proizvoda. Kao što antropolozi pomažu CIA-i u upravljanju Irakom i Afganistanom, također bi mogli pružiti informacije koje olakšavaju represiju i infiltraciju u pokret.

Ne trebamo profesionalce kako bi nas osposobili za komunikaciju s ljudima. Samo će nas „prevesti“ autoritetu. Sami moramo izgraditi vlastite mreže koje će se proširiti van geta. U međuvremenu moramo opstruirati bilo kakve analize i studije naših mreža. To je malo čudno s obzirom da su nam mreže od manje važnosti, ali vlast to stvarno ne razumije. Mnoge naše taktičke pobjede mogu se objasniti njihovim nepoznavanjem funkcioniranja mreže. Još uvijek, bogati, pokušavaju pronaći vođe i objasniti si strukturu financiranja. Jednom kada uspiju prevesti funkcioniranje mreže na jezik i u elemente kažnjivo jasne tehnokratima, policijska kontrola pokreta horizontalnog karaktera postat će znatno učinkovitija.

Iz tog razloga, s ironijom, ali i ozbiljnošću, pozivam na ekskomunikaciju svih akademskih anarhista koji proizvode za akademiju, a ne za pokret. Ako proučavate funkcioniranje mreža, pokušajte nama objasniti kako ih uspješno proširiti na ljude prikačene na sistem, a ne kako analizirati naše mreže da bi bile jasne autsajderima, koliko god to intelektualno stimulirajuće bilo.

Samo produciranje informacija opskrbljuje sistem čak i ako su te informacije revolucionarne u svojoj osnovi. S obzirom na to da su ljudi u demokratskim društvima izrazito pacifizirani, čak im ni dobra informiranost neće biti dovoljna da uzvrate. Nisu informacije ono što nedostaje. Institucije moći, a ne ljudi, su one koje su spremne reagirati na ovakve informacije. Makar one bile kritične i dolazile od disidentskih znanstvenika, pomoći će im u vlastitoj korekciji.

Projekt rane države odličan je primjer. U tim se radovima jasno razbija etatiistička mitologija da stvaranje države proizlazi iz potrebe ili iz društvenih ugovora. Jasno daje do znanja da je država nametnuta institucija, te stoga ima jasniji uvid u pravu prirodu demokracije od bilo koga na ljevici. Ipak, ova informacija neće doći do širokih masa, jer vlada i kapitalisti kontroliraju infrastrukturu koja oblikuje javno mnijenje, a ti znanstvenici nisu uključeni u javno djelovanje i stoga nemaju priliku direktno davati takve informacije ljudima. S druge strane, među istim tim radovima može se neizbježno pronaći znanstvenike „humanitarnog“

mreže aktivnih ljudi s vizijom decentraliziranog i neindustrijskog društva te je opisao nešto vrlo slično anarhističkom pokretu nesvjestan da tako nešto već postoji. Činjenica da gotovo nijedan klimatolog nije uključen u direktnu borbu unutar pokreta (a oni su veoma očajna skupina ljudi) svjedoči našem neuspjehu u komunikaciji s (ključnom) skupinom ljudi koji su potencijalni saveznici. Također svjedoči nerazumijevanju znanstvenika o njihovoj ulozi u sistemu, na što ću doći kasnije.

Samo da napomenem, nije mi namjera portretirati znanstveno istraživanje kao nešto bezuvjetno valjano. Baš poput svih ostalih i znanstvenici imaju svoju vlastitu mitologiju. Možda najodbojniji dio može biti nađen u njihovoj kreacionističkoj te(r)oriji, a to je područje koje u biti nije (nažalost) mitologija o kojoj pričam. Većina se mitova razlikuje od discipline do discipline. Čuo sam naprimjer iz usta profesora vrlo cijenjenih u svojim krugovima mitsko nabijena stajališta kao: „Svrha organizama je da perpetuiraju DNA“ (Čekaj, niz kiselina može imati plan? Nešto za što tvrdiš da je nakupina proteina može imati svrhu? A koja je svrha tvog preokretanja tradicionalnog lanca vrijednosti kako bi život postao samo suvišan instrument? I zašto imaš taj nož u ruci i gdje je nestao moj štakor?).

. . . ili: „ . . . nema smisla pratiti ga (urođenički otpor) više od 30 godina unazad“ (Oh, dakle, s obzirom na to da svatko ponaosob izgrađuje vlastiti identitet tijekom svoga života, to bi značilo da izgradnja ovakvih općih (urođeničkih u ovom slučaju) identiteta nema velikog značaja, pa bi tako fraza „pet stotina godina otpora“ bila samo politički slogan jednake težine kao i recimo, „izbacimo Indijance“. S druge strane, takvo polazište daje pravo da se identitet druge osobe interpretira po želji i samo je slučajnost da su ljudi, kao što si ti, prije pet stotina godina imali identičnu retoriku). Naravno, nisu svi znanstvenici vjernici, ali velika većina jest.

Sveučilištarci znaju biti poprilično arogantna gomilica koja prigovara autsajderima gaženje po njihovoj ledini. Sjećam se razgovora od prije par tjedana kad me jedna anarhistička akademičarka optužila za „romantiziranje“ nezapadnih društava. Nije mogla poduprijeti ovu optužbu, a u stvari jedino što sam bio učinio je da sam nabrojao par društava u kojima je način rješavanja konflikta temeljen na sveopćoj intervenciji prije nego na specijaliziranoj arbitraži, što u stvari nije kvalitativna izjava pa samim time nema mjesta „romantiziranju“ (osim da sam rekao nešto

kao: „i oni svi vjeruju da . . .“ ili „. . . i funkcionira besprijekorno!“; što nisam) . U biti je prigovarala mom hodanju po njezinom ognjištu jer bi nezapadne civilizacije trebale biti intelektualno vlasništvo antropologa dok se istovremeno (nezapadnim civilizacijama) njihove autohtone biljke patentiraju i religije kasape i prodaju hipijima.

Ali u drugačijim uvjetima sveučilištarci će se voljno spustiti sa izdignutih pijedestala i poslušati anarhiste s obzirom na to da smo očito u mnogim stvarima bolji od njih. U Moskvi je nekoliko tipičnih „profesorolikih“ došlo na anarhističke diskusije te kasnije reklo organizatorima da su gotovo proplakali čuvši s koliko strasti i inteligencije ljudi govore o svojim proživljenim iskustvima umjesto da okolišaju poput ugojenih eksperata braneći svoje ognjište. Takve smo simpatije zaradili unatoč činjenici da mnogi od nas nisu bili „ušminkani“ i da smo često iskreno govorili o potrebi spaljivanja policijskih auta i izvlačenju ljudi iz zatvora (znete, ono što anarhisti ne smiju spominjati pred „normalnim“ ljudima u strahu da ih ne preplaše).

Povremeno poniranje u akademske vode može nas opslužiti teorijski korisnim i izazovnim informacijama stvorenih od ljudi koji nemaju ama baš nikakva interesa u potvrđivanju našeg svjetonazora. Također nam može donijeti saveznike koji bi pridonijeli većoj društvenoj prihvaćenosti našeg pokreta, nove veze, nove mogućnosti komunikacije, a ne moramo se ni pretvarati da ih ne želimo dokinuti. U članku koji sam iznio na ovoj konferenciji otvoreno tvrdim da akademski diskurs može doprinijeti jedino nepravdama koje proizvodi pravni sistem te da sveučilište treba dokinuti u jednakoj mjeri kao i zatvore.

Kad bi se anarhisti počeli više okorištavati akademskom zajednicom, trebali bi pripaziti na nekoliko opasnosti i svjesno razlikovati anarhiju i akademizam. Ne želimo biti poput tih ljudi. Uvijek se moramo identificirati i boriti s najeksploatiranijim i najdiskriminiranijim članovima društva i kakav god oblik poštovanja i prihvaćanja pridobili, mora biti u potpunosti drugačijeg oblika. Mi preferiramo onaj oblik poštovanja koji lopovi njeguju između sebe naspram onoga među profesionalcima s naslovom. Predočite si licemjerje i sljepoću akademske zajednice koji studiraju „hijerarhiju i moć“ u jednom konkretnom slučaju: na večeri nakon završetka konferencije. Stotinu dama i gospode u skupim toaletama i odijelima halapljivo proždirući hors d'oeuvres u zaštitarima čuvanoj zgradi

u glavnom gradu siromašne države, samo estetski svijesnih nekolicine anarhista u majicama i jeansu od kojih neki skrivaju oružje koje nose zbog konstantne, realne opasnosti od fašista, a u kojoj se nalaze zbog vrlo realne borbe koju vode s istima, uobičajeno krađući srebrninu i puneći plastične vrećice delicijama kako bi se prehranili sljedećih nekoliko dana. Sjećam se jednog razgovora: jedan lakomisleni profesor spomenuo je dražestan hotel na obali u kojem je odsjeo za vrijeme konferencije u Barceloni. Nisam si mogao pomoći, a da se ne ubacim: „Ah, da, tamo je bilo ribarsko naselje prije nego što su ga uništili i sagradili umjetnu plažu. Bilo je stvarno lijepo.“ Nije shvatio ironiju. Da ponovim: ne želimo biti poput tih ljudi.

Što ova djelomična separacija znači anarhistima na sveučilištima? Ne vidim nikakvo licemjerje u toj poziciji, samo sukob interesa. „Nisi svoj posao“, da citiram Brada Pitta. Ja sam bio vozač taksija, a vjerujem da sve aute treba uništiti. Ovo samo reflektira kontradikciju kapitalističke stvarnosti: ubijamo se kako bi živjeli.

Puno je dobrih stvari koje anarhisti mogu učiniti na sveučilištima. Teoretiziranje, direktna komunikacija s mnogima van anarhističkih krugova i intervencije u javni diskurs. Kao što je stvar sa svim anarhistima radnicima, ako su predani i dobro odrađuju svoje anarhističke aktivnosti, to će ih odvući u probleme. Mislim da bi im, primjerice Wardu Churchill i Davidu Graeberu, trebalo savjetovati da ne odstupaju od svojih stavova, iako im njihove političke odluke ugrožavaju posao. Sveučilište lako probire dobronamjerne, ali pasivne, antiautoritarce pretvarajući ih u disidente i funkcionare. Poput svih, i akademije moraju birati strane. (Sa anarhističkog stajališta, odabiranje strane uključuje mogućnost oblikovanja vlastite. Kada govorim o biranju strana ne mislim da se svi trebaju striktno odlučiti kojoj grupaciji će se prikloniti, nego samo da je vrlo teško ostati neutralan u jurećem vlaku.)

Tražeci objektivnu neutralnost istovremeno ne govoreći ništa o svojoj elitnoj poziciji unutar društva, vrlo jasno daje do znanja koji je njezin izbor.

Pitanje proučavanje pokreta od strane akademske zajednice nanosi ozbiljnu štetu samom pokretu. Naša narcisoidna strana mogla bi biti oduševljena akademskim analiziranjem, ali takve su studije prijatna. Mi želimo konstruktivnu kritiku, ali sudim da nikako ne bismo trebali željeti